

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2023.29.21>

НОРМОТВОРЧІ ПОВНОВАЖЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ У ГАЛУЗІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Брановицький Віктор Володимирович,
orcid.org/0000-0002-4339-2214
кандидат економічних наук,
докторант
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна)
адвокат, старший партнер
АО «КБ Партнерс»

Статтю присвячено нормотворчим повноваженням центральних органів виконавчої влади у галузі природокористування, сучасному стану їх нормативно-правового забезпечення та шляхам його удосконалення. Для обґрунтування її актуальності було окреслено поставлену проблему, яка полягає у значенні функції нормативно-правового регулювання, неналежному стані наукових розробок за напрямком нормативно-правового забезпечення та реалізації даної функції у названій галузі, пов'язаних із цим проблемами. В окреслених цілях було коротко наведено аналіз останніх досліджень й публікацій і наголошено на тому, що багато питань з окресленої проблематики залишаються недослідженими.

Метою статті стало визначення сучасного стану та формулювання шляхів удосконалення нормативно-правового забезпечення виконання нормотворчих повноважень центральними органами виконавчої влади у названій галузі публічного адміністрування. Для її досягнення було виконано наступні завдання: визначити уповноважених центральних органів виконавчої влади на здійснення нормативно-правового регулювання галузі природокористування; встановити і розмежувати їх компетенцію з цього приводу; з'ясувати основні проблеми і недоліки властиві нормативно-правовій регламентації їх нормотворчих повноважень; сформулювати пропозиції з удосконалення чинного законодавства з окресленої проблематики.

У статті наголошено на тому, що єдиним суб'єктом нормотворчих повноважень у системі центральних органів влади, наділених компетенцією публічного адміністрування галузі природокористування, який уповноважений здійснювати нормативно-правове регулювання шляхом видання власних нормативно-правових актів, є Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Розглянуто його повноваження у цій сфері. Приділено особливу увагу проблемі неузгодженості його компетенції із повноваженнями Кабінету Міністрів України. Перераховано проблеми й недоліки, властиві нормативно-правовим актам, які закріплюють за ними повноваження із прийняття нормативно-правових актів. Запропоновано шляхи їх вирішення.

З'ясовано, що реалізація функції нормативно-правового регулювання непрямым чином покладена також на решту центральних органів виконавчої влади, які виконують свої повноваження виключно у галузі природокористування.

У висновках узагальнено відомості з приводу системи центральних органів виконавчої влади та належних їм правомочностей із нормативно-правового регулювання.

Підсумовано основні проблеми, характерні для сучасного стану нормативно-правового забезпечення виконання функції нормативно-правового регулювання розглянутими у статті суб'єктами публічної адміністрації. Сформульовано шляхи його удосконалення, включаючи необхідність подальших наукових розробок, заходи зі спонукання реалізації нормотворчих повноважень належним чином та внесення змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів.

Ключові слова: природокористування, центральні органи виконавчої влади, суб'єкти публічної адміністрації, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Кабінет Міністрів України, нормотворчі повноваження, нормативно-правове регулювання, нормативно-правові акти.

NORMATIVE POWERS OF THE CENTRAL EXECUTIVE BODIES IN THE FIELD OF NATURE MANAGEMENT: THE CURRENT STATE OF REGULATORY SUPPORT AND WAYS TO IMPROVE IT

Branowicki Wiktor Volodymyrovych,
orcid.org/0000-0002-4339-2214
PhD in Economics, Doctoral Student
(Yaroslav Mudryi National Law
University, Kharkiv, Ukraine),
Attorney at Law, Senior Partner Law Firm
“KB Partners”

The article deals with the normative powers of the central executive bodies in the field of nature management, the current state of their regulatory and legal support and ways to improve it. The problem, which consists in the definition of the function of regulatory regulation, the inadequate state of scientific advancements in the direction of regulatory support, and the implementation of this function in this area, related to these problems, was identified to substantiate its relevance. For the purposes outlined, an analysis of recent studies and publications was briefly presented and it was emphasized that many issues on the outlined issues remain unresolved.

The purpose of the article was to determine the current state and formulate ways to improve the regulatory and legal support for the implementation of normative powers by central executive bodies in the named field of public administration. The following tasks were carried out to achieve this goal: identifying the central executive bodies that are authorized to implement normative and legal regulation in the field of nature management; establishing and defining their competence in this regard; outlining the main issues and flaws in the normative and legal regulation of their normative powers; and formulating suggestions for improving the existing legislation on the aforementioned topics.

The article emphasizes that the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine is the only subject of normative powers in the system of central authorities endowed with the competence of public administration of the field of nature management, which is authorized to carry out normative legal regulation by issuing its normative legal acts. Its powers in this area were considered. Particular attention was paid to the problem of inconsistency of its competence with the powers of the Cabinet of Ministers of Ukraine. The problems and shortcomings inherent in normative legal acts, which assign them the authority to adopt normative legal acts, are listed. Suggested solutions for them.

It is found that the implementation of the function of regulatory and legal regulation is also indirectly entrusted to the rest of the central executive bodies, which exercise their powers exclusively in the field of nature management.

The conclusions summarize the information about the system of central executive bodies and their respective powers of regulatory and legal regulation. The main problems are characteristic of the current state of legal support for the performance of the function of legal regulation by the subjects of public administration considered in the article are summarized. The need for more scientific advancements, initiatives to support the effective use of normative powers, and modifications and additions to current regulatory legislative acts are all suggested as ways to improve it.

Key words: nature management, central executive bodies, subjects of public administration, Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine, normative powers, normative legal regulation, normative legal acts.

Постановка проблеми. Нормативно-правове регулювання є однією з основних публічних функцій, виконання якої формує необхідні сприятливі та ефективні умови для реалізації права громадян на користування природними об'єктами права власності народу України. Однак його механізми здійснення, насамперед з окресленою вище метою, і сучасний стан нормативно-правового забезпечення у галузі природокористування є майже недослідженими, що призводить до недосконалостей чинного законодавства і практики діяльності суб'єктів публічної адміністрації з цих питань, а також, як наслідок, знижує рівень гарантування та дотримання зазначеного вище конституційного права громадян. Викладене обумовлює актуальність проведення наукових розробок за напрямком дослідження системи суб'єктів нормотворчих повноважень у цій сфері, їх компетенції, нормативно-правового базису їх діяльності тощо. При цьому, особливо вважаємо за доцільне звернути увагу на необхідність окремого наукового пізнання перерахованих питань по відношенню до центральних органів виконавчої влади, система яких у галузі природокористування є доволі розгалуженою, а їх діяльність зосереджена безпосередньо на галузі природокористування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні аспекти реалізації нормотворчих повноважень центральних органів виконавчої влади стали предметом досліджень таких вчених, як Д. В. Бараненко, О. С. Дніпров, В. В. Жидецька та ін. Однак, попри їх вагомий внесок у розвиток науки адміністративного права, наразі все ще залишається багато недосліджених питань, особливо з позицій їх вивчення як способу адміністративно-правового забезпечення права громадян на користування природними об'єктами права власності народу України. Зокрема, не розкритою є повна система центральних органів виконавчої влади як суб'єктів нормотворчих повноважень у вказаній галузі з урахуванням доступних їм способів прямого і непрямого нормативно-правового регулювання, їх компетенція та особливості її нормативно-правової регламентації. Крім того, на практиці їх повноваження залишаються нерозмежованими з іншими суб'єктами публічної адміністрації, а законодавство містить порушення нормотворчої техніки.

Цілі статті. Зважаючи на це, метою статті є визначення сучасного стану та формулювання шляхів удосконалення нормативно-правового забезпечення виконання нормотворчих повноважень центральними органами виконавчої влади у названій галузі публічного адміністрування. Для її досягнення було поставлено наступні завдання: визначити уповноважених центральних органів виконавчої влади на здійснення нормативно-правового регулювання галузі природокористування; встановити і розмежувати їх компетенцію з цього приводу; з'ясувати основні проблеми і недоліки властиві нормативно-правовій регламентації їх нормотворчих повноважень; сформулювати пропозиції з удосконалення чинного законодавства з окресленої проблематики.

Виклад основного матеріалу. Приступаючи до їх виконання, зазначимо, що сьогодні у галузі природокористування функціонує значна кількість центральних органів виконавчої влади, однак не дивлячись на їх розгалужену систему повноваження зі здійснення нормативно-правового регулювання прямим (тобто шляхом видання власних нормативно-правових актів) і непрямим (через здійснення нормотворчої ініціативи, розробку проєктів нормативно-правових актів) чином [1] покладено не на всіх із них. А саме, головним у їх системі з цього приводу є Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, оскільки з вивчення низки Положень [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8] про цих суб'єктів випливає, що тільки дане Міністерство уповноважене на видання нормативно-правових актів, зокрема, з питань охорони, користування та відтворення природних ресурсів.

Так, до його компетенції віднесено видання наказів та розробки проєктів нормативно-правових актів з наступних питань: 1) охорони, використання та відтворення тваринного і рослинного світу; 2) ведення державного обліку і кадастру об'єктів рослинного і тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, лісів, кадастру окремих водних об'єктів; 3) встановлення екологічних нормативів, лімітів, норм їх використання; 4) спеціального використання природних об'єктів тваринного світу, природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду; 5) спеціального використання (добування, збирання) об'єктів Червоної книги України; 6) користування об'єктами рослинного світу, включаючи у загальному порядку; 7) визначення порядків, правил, умов, нормативів, норм у сфері розвитку водного господарства; 8) визначення порядків ведення обліку, здійснення державної експертизи, надання дозволів, проведення аукціонів тощо у сфері надрокористування; 9) проведення лісової сертифікації тощо [2].

Тобто, як бачимо, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України здійснює нормативно-правове регулювання практично з усіх можливих питань і напрямків публічного адміністрування у сфері природокористування. Однак, нагадаємо, що аналогічні повноваження покладено також на Кабінет Міністрів України [9; 10; 11; 12; 13; 14], у зв'язку з чим доцільно встановити, наскільки їх повноваження узгоджені. Так, подальше вивчення положень законодавства дає змогу встановити, що компетенція Уряду і вказаного Міністерства перетинається в частині:

1) затвердження порядку встановлення екологічних нормативів, лімітів використання об'єктів тваринного світу. Так, ст. 12 Закону України «Про тваринний світ» [14] закріплює це повноваження за Кабінетом Міністрів України [14], тоді як пп. 85 п. 4 Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 614 [2] відносить нормативно-правове регулювання з питань встановлення екологічних нормативів, лімітів об'єктів тваринного світу до завдань, покладених на це Міністерство [2]. Можемо припустити, що у даному випадку має місце невдале формулювання положень нормативно-правових актів, і мова йде не про затвердження Міністерством порядку діяльності суб'єктів публічної адміністрації зі встановлення нормативів і лімітів, а про їх безпосереднє встановлення, як це закріплено у ст. 13 Закону України «Про тваринний світ». З іншого боку, по-перше, ст. 13 вказаного закону відносить до повноважень Міністерства загалом здійснення нормативного регулювання у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу [14], що, вочевидь, має включати і порядки встановлення лімітів і нормативів, по-друге, Положенням про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України чітко визначено, що це повноваження здійснюється за допомогою прийняття нормативно-правових актів [2], що підтверджує наведену вище тезу, і по-третє, це Положення окреслює лише питання,

яких стосується діяльність Міністерства з нормативно-правового регулювання, не обмежуючи її безпосереднім встановленням лімітів і нормативів. Крім того, нагадаємо, що наразі питання встановлення лімітів урегульоване неналежним чином, внаслідок чого дане повноваження реалізується різними суб'єктами як за допомогою нормативно-правових актів, так і шляхом прийняття адміністративних актів;

2) затвердження порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування, закріплене за Міністерством у пп. 117 п. 4 Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України [2] і за Кабінетом Міністрів України у п. 7 ч. 1 ст. 14 Водного кодексу України [9].

Крім того, опосередковано їх повноваження перетинаються, наприклад, щодо 3) визначення порядків діяльності органів виконавчої влади у галузі використання і охорони надр, яке загалом покладено на Кабінет Міністрів України у п. 3 ч. 1 ст. 8 Кодексу України про надра [10] та більш конкретизовано, зокрема, стосовно затвердження порядків видачі спеціальних дозволів на користування надрами, проведення аукціонів з їх продажу тощо (а вказана діяльність безпосередньо здійснюється органами виконавчої влади [15; 16]) – на Міністерство у пп. 122 п. 4 Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України [2]. Іншими словами, має місце ситуація, за якої, з одного боку, компетенція Уряду є ширшою та охоплює нормативно-правове регулювання діяльності суб'єктів публічної адміністрації загалом, що дозволяє, як наслідок, приймати нормативно-правові акти з питань, віднесених до повноважень інших суб'єктів. Але, з іншого, на Міністерство покладено конкретні повноваження із прийняття чітко визначених нормативно-правових актів. Тоді, логічно було б припустити, що Кабінет Міністрів України має здійснювати нормативно-правове регулювання з тих питань, які не належать до сфери компетенції інших суб'єктів, прямо визначеної на нормативно-правовому рівні. Адже у протилежному випадку має місце не лише дублювання повноважень, але й порушення положень нормативно-правових актів та, відповідно, правові підстава для оскарження рішень Кабінету Міністрів України як таких, що прийняті належних йому без повноважень на це, а отже незаконних.

Однак, матеріали практики підтверджують, що в окресленому випадку все ж наявне дублювання повноважень з цього питання і з ігноруванням компетенції Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України Кабінет Міністрів України видає постанови у галузі, в якій нормативно-правове регулювання має здійснювати саме Міністерство. А саме, наразі є чинними постанови Кабінету Міністрів України із вказаних вище питань, з яких приймати нормативно-правові акти уповноважене саме Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Мова йде про постанови «Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами» від 30 травня 2011 р. № 615 [15] і «Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами» від 23 вересня 2020 р. № 993 [16]. Інакше кажучи, викладене наочно демонструє наявність проблеми узгодження повноважень названих суб'єктів публічної адміністрації та узгодження положень нормативно-правових актів між собою.

Водночас, на окреслену ситуацію можна подивитись і під іншим кутом, а саме, пп. 122 п. 4 Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України закріплює в межах однієї структурної частини цього Положення не розмежовані між собою повноваження із підготовки проектів нормативно-правових актів та безпосереднього прийняття власних нормативних документів [2]. Зазначена неточність припускає можливість одночасного тлумачення повноважень із визначення порядків надання спеціальних дозволів на користування надрами та проведення

аукціонів з їх продажу як таких, що стосуються тільки підготовки проектів нормативно-правових актів і що пов'язані з виданням власних нормативних актів. Тобто, у такому разі, знов-таки, має місце порушення вимог нормотворчої техніки, внаслідок яких сформульовані положення нормативно-правових актів не мають однозначного розуміння та не є чіткими. Вказане не сприяє встановленню компетенції та правомірному функціонуванню суб'єктів публічної адміністрації, оскільки зазначене нормативне положення можна тлумачити обома способами, а отже завжди існує підстава для оскарження рішень цих суб'єктів публічної адміністрації і в залежності від особистих поглядів суддів, вирішення справ про оскарження таких рішень може мати різні наслідки. Інакше кажучи матиме місце неоднакова практика вирішення однакових спірних питань різними органами судової влади. Це свідчить про необхідність подальшого удосконалення нормативно-правового підґрунтя діяльності суб'єктів публічної адміністрації, уточнення та узгодження їх повноважень.

У цьому ракурсі зауважимо, що на нашу думку, недоцільно уповноважувати обидва органи виконавчої влади на здійснення нормативно-правового регулювання з однакових питань та в одній галузі. Тому доречно покласти розглянуті повноваження лише на одного, конкретно визначеного суб'єкта. Наприклад, зважаючи на те, що Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію публічної політики у сфері природокористування [2], логічно запропонувати покласти саме на нього повноваження із затвердження порядків виконання функцій публічного адміністрування у зазначеній галузі. Відтак, розмежовуючи повноваження Уряду та даного Міністерства, за першим залишиться компетенція із нормативно-правового регулювання із загальних питань діяльності суб'єктів публічної адміністрації, як то затвердження положень про органи виконавчої влади, покладення на них конкретних завдань, а за Міністерством – зі спеціальних. Сформульована пропозиція узгоджується із положеннями п. 2 ч. 1 ст. 20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» [17], яка прямо не передбачає здійснення ним нормативно-правового регулювання у сфері природокористування [17]. Водночас, висвітлене додатково підтверджує недосконалість нормативно-правових засад діяльності суб'єктів публічної адміністрації через відсутність чітко визначених, вичерпних переліків їх повноважень, повністю узгоджених і розмежованих між собою, та допущені порушення нормотворчої техніки, виражені у неоднозначних, розмитих, нечітких формулюваннях положень, якими закріплена компетенція названих суб'єктів. Що, зі свого боку, повторно доводить неналежний стан виконання суб'єктами публічної адміністрації функції нормативно-правового регулювання як загалом, так і у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації права громадян на користування природними об'єктами права власності народу України зокрема.

І насамкінець, рухаючись у напрямку визначення нормотворчих повноважень центральних органів виконавчої влади, зазначимо, що, не дивлячись на те, що видання наказів нормативно-правового характеру покладене лише на назване вище Міністерство, тим не менш, інші суб'єкти публічної адміністрації, належні до цієї групи, також уповноважені на здійснення нормативно-правового регулювання, однак лише непрямим способом. Наприклад, такими повноваженнями наділено Державну екологічну інспекцію України, Державну службу геології та надр України, Державне агентство водних ресурсів України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державне агентство меліорації та рибного господарства України стосовно внесення пропозицій, розробки та прийняття участі у розробці проектів законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства захисту довкілля

та природних ресурсів, висловлюють позицію щодо проєктів, розроблених іншими міністерствами та інших актів законодавства з питань, що належать до їх компетенції (пп. 13 п. 4, пп. 2 п. 12 Положення про Державну екологічну інспекцію України [7], пп. 2 п. 11 Положення про Державну службу геології та надр України [8], пп. 2-3 п. 11 Положення про Державне агентство водних ресурсів України [3], пп. 2 п. 11 Положення про Державне агентство лісових ресурсів України [4], пп. 2 п. 12 Положення про Державне агентство меліорації та рибного господарства України [5], затверджених постановами Кабінету Міністрів України 19 квітня 2017 р. № 275 [7], від 30 грудня 2015 р. № 1174 [8], від 20 серпня 2014 р. № 393 [3], від 8 жовтня 2014 р. № 521 [4] і від 30 вересня 2015 р. № 895 [5], відповідно). Крім того, відповідно до п. 4.13 Положення про органи рибоохорони Державного агентства меліорації та рибного господарства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 січня 2012 р. № 26 [18], зазначені у його назві суб'єкти публічної адміністрації уповноважені за дорученням Державного агентства меліорації та рибного господарства України на надання пропозицій до проєктів нормативно-правових актів [18].

Висновки. Таким чином, підсумовуючи викладене у статті, наголосимо на тому, що сьогодні повноваженнями із адміністративно-правового забезпечення зокрема реалізації права громадян на користування природними об'єктами права власності народу України шляхом нормативно-правового регулювання відносин публічного адміністрування та природокористування наділена розгалужена система центральних органів виконавчої влади. Однак, не всі вони наділені однаковою компетенцією у цій сфері. Зокрема, зазначених суб'єктів можна поділити за обсягом правових можливостей з нормативно-правового регулювання на дві групи: 1) суб'єкти, які уповноважені на його здійснення обома доступними способами: прямим, шляхом прийняття власних актів нормативно-правового характеру, і непрямим за допомогою реалізації права нормотворчої ініціативи для прийняття нормативно-правових актів іншими органами публічної влади шляхом підготовки і подання їх проєктів, формулювання пропозицій щодо них та/або застосування права вето тощо. До них можна віднести тільки Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України; 2) які правомочні реалізовувати функцію нормативно-правового регулювання виключно непрямим способом, до них належать такі центральні органи виконавчої влади, як Державна екологічна інспекція України, Державна служба геології та надр України, Державне агентство водних ресурсів України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державне агентство меліорації та рибного господарства України та його територіальні органи рибоохорони.

Разом з тим, стан нормативно-правового забезпечення виконання ними нормотворчих повноважень знаходиться на неналежному рівні, виразом чого є, по-перше, дублювання і нерозмежованість нормотворчих повноважень між Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів і Кабінетом Міністрів України, по-друге відсутність чітко визначених, вичерпних переліків їх повноважень та допущені у нормативно-правових актах порушення нормотворчої техніки, виражені у неоднозначних, розмитих, нечітких формулюваннях їх положень, неузгодженість між собою.

Це створює підґрунтя для формулювання наступних шляхів удосконалення нормативно-правового базису виконання нормотворчої функції центральними органами виконавчої влади у галузі природокористування: по-перше, активізація подальших наукових досліджень за напрямком реалізації нормотворчої компетенції названими суб'єктами публічної адміністрації з метою підготовки науково-обґрунтованих пропозицій і рекомендації з оптимізації чинного законодавства з окреслених питань; по-друге, спонукання вказаних суб'єктів нормотворчих повноважень до належного

виконання ними функції нормативно-правового регулювання як з питань впровадження та покращення нормативно-правового забезпечення реалізації зазначеної публічної функції, так і щодо урегулювання ними шляхом прийняття необхідних нормативно-правових актів у галузі природокористування, включаючи ті, що регулюють відносини реалізації права користування природними об'єктами права власності народу України. Заходами спонукання можуть, наприклад, стати підготовлені перерахованими вище суб'єктами нормотворчої ініціативи, а також громадськістю проекти нормативно-правових актів, якими буде внесено змін й доповнень до розглянутих в межах статті законів і підзаконних нормативно-правових актів, або висловлені позиції щодо них; по-третє, безпосереднє внесення змін і доповнень, якими буде вирішено зокрема названі в межах статті та у висновках до неї проблеми й недоліки чинних нормативно-правових актів.

Список використаних джерел:

1. Лепех Ю. С. Президент України як суб'єкт правотворчості: адміністративно-правовий аналіз. *Юридичний вісник*. 2018. № 4 (49). С. 89–95.
2. Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 614. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.04.2023).
3. Про затвердження Положення про Державне агентство водних ресурсів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 393. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.04.2023).
4. Про затвердження Положення про Державне агентство лісових ресурсів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 521. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/521-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.04.2023).
5. Про затвердження Положення про Державне агентство меліорації та рибного господарства України : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 895. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.04.2023).
6. Про затвердження Положення про Державне агентство України з управління зоною відчуження : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 564. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.04.2023).
7. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2017 р. № 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.04.2023).
8. Про затвердження Положення про Державну службу геології та надр України : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1174. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1174-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.04.2023).
9. Водний кодекс України : Закон України від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995. № 24. Ст. 189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.04.2023).
10. Кодекс України про надра : Закон України від 27 липня 1994 р. № 132/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. № 36. Ст. 340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.04.2023).
11. Лісовий кодекс України : Закон України від 21 січня 1994 р. № 3852-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. № 17. Ст. 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення: 01.04.2023).
12. Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22 лютого 2000 р. № 1478-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 18. Ст. 132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text> (дата звернення: 01.04.2023).

13. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 8 липня 2011 р. № 3677-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17#Text> (дата звернення: 01.04.2023).

14. Про тваринний світ : Закон України від 13 грудня 2001 р. № 2894-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002. № 14. Ст. 97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text> (дата звернення: 01.04.2023).

15. Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 р. № 615. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.04.2023).

16. Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2020 р. № 993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.04.2023).

17. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2014. № 13. Ст. 222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 01.04.2023).

18. Про затвердження Положення про органи рибоохорони Державного агентства рибного господарства України : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19 січня 2012 р. № 26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-12#Text> (дата звернення: 01.04.2023).